

Dosarul nr. 2r-516/23
2-23038775-01-2r-17112023

Prima instanță: Judecătoria Bălți, sediul Central (jud. E. Balan)
Instanța de apel: Curtea de Apel Bălți (jud. A. Garbuz, Iu. Grosu, A. Ciobanu)

DECIZIE

20 martie 2024

mun. Chișinău

CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE

Completul de judecată, în componența:
Președinte, judecător
Judecători

Stela Procopciuc
Oxana Parfeni
Mariana Ursachi

examinând recursul declarat de Ruslan Grier, reprezentat de avocatul Rodica Cojocar,

în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Ghenadi Rusu împotriva lui Ruslan Grier cu privire la încasarea datoriei, dobânzii de întârziere, repararea prejudiciului moral și compensarea cheltuielilor de judecată,

împotriva încheierii din 12 octombrie 2023 a Curții de Apel Bălți, prin care s-a refuzat repunere în termenul de apel și s-a restituit cererea de apel ca fiind tardivă,

c o n s t a ț ă :

La 15 martie 2023, Ghenadi Rusu, reprezentat de avocatul Ana Sofroni, a depus cerere de chemare în judecată împotriva lui Ruslan Grier, solicitând încasarea sumei de 155 000 de lei, cu titlu de împrumut, acordat conform recipisei din 19 octombrie 2021, a sumei de 38 639 de lei, cu titlu de dobândă de întârziere, a sumei de 4 000 de lei, cu titlu de prejudiciu moral și a cheltuielilor de judecată.

Prin încheierea din 16 martie 2023 a Judecătoriei Bălți, sediul Central, s-a primit în procedură contencioasă cererea de chemare în judecată.

Prin hotărârea din 06 aprilie 2023 a Judecătoriei Bălți, sediul Central, s-a admis parțial cererea de chemare în judecată depusă de Ghenadi Rusu și s-a încasat de la Ruslan Grier în beneficiul lui Ghenadi Rusu datoria în mărime de 155 000 de lei și dobânda de întârziere în mărime de 38 639 de lei. S-a încasat de la Ruslan Grier în beneficiul lui Ghenadi Rusu suma de 10 809,17 lei, cu titlu de cheltuieli de judecată. În rest, acțiunea s-a respins.

La 12 iulie 2023, Ruslan Grier a depus cerere de apel împotriva hotărârii din 06 aprilie 2023 a Judecătoriei Bălți, sediul Central, solicitând repunerea în termenul de apel, admiterea cererii de apel, casarea hotărârii primei instanțe și pronunțarea unei decizii de respingere acțiunii.

Prin încheierea din 12 octombrie 2023 a Curții de Apel Bălți s-a refuzat repunerea în termen a apelului declarat de Ruslan Grier. S-a restituit cererea de apel depusă de Ruslan Grier împotriva hotărârii din 06 aprilie 2023 a Judecătoriei Bălți, sediul Central, ca fiind tardivă.

La 03 noiembrie 2023, inclusiv prin intermediul poștei electronice (f.d.62, 70), Ruslan Grier, reprezentat de avocatul Rodica Cojocar, a declarat recurs împotriva încheierii din 12 octombrie 2023 a Curții de Apel Bălți, solicitând admiterea recursului, casarea încheierii contestate, restituirea cauzei spre rejudecare în Curtea de Apel Bălți, la etapa punerii pe rol a cererii de apel.

În motivarea recursului, recurentul a invocat că, la 05 aprilie 2023, a expediat Judecătorei Bălți, sediul Central, prin intermediul poștei electronice, referința și cererea de amânare, mesajul fiind recepționat de instanță. Instanța de judecată nu a luat în considerare cererile depuse precum și obiecțiile material- juridice expuse în referință, ignorându-le neîntemeiat. Instanța de fond nu s-a expus asupra cererii de amânare sau motivele refuzului de a amâna ședința de judecată.

Potrivit recomandărilor avizului nr. 11 din 2008 al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCJE) în atenția Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei privind calitatea hotărârilor judecătorești, o motivație și o analiză clară sunt cerințele fundamentale ale hotărârilor judecătorești și un aspect important al dreptului la un proces echitabil. Pentru a răspunde cerințelor procesului echitabil, motivarea ar trebui să evedențieze că, judecătorul a examinat cu adevărat chestiunile esențiale ce i-au fost prezentate. Art. 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului garantează dreptul justițiabilului la o hotărâre motivată sub aspectul instituirii obligației instanțelor de judecată de a-și argumenta hotărârile adoptate din perspectiva unei analize ample a circumstanțelor pricinii. Îndatorirea de a motiva coerent și unitar hotărârea sub aspectul tuturor cererilor, fără a exista contradicții între motivare și dispozitiv, constituie o garanție pentru justițiabili, în fața eventualului arbitrar judecătoresc, fiind singurul mijloc prin care se dă posibilitatea de a putea exercita un eficient control judiciar.

Totodată, Codul de Procedură Civilă consacră principiul general după care orice hotărâre judecătorească trebuie să fie motivată și să reprezinte premisa pentru soluția din dispozitiv. Aceasta dispoziție este edictată atât în interesul unei bune administrări a justiției și încrederii ce trebuie să inspire justițiabililor, cât și pentru a se da instanțelor superioare posibilitatea de a controla judecata primelor instanțe. Pentru satisfacerea acestui principiu, judecătorii fondului sunt datori să arate motivele de fapt și de drept care au format convingerea lor, să enunțe cele constatate și dovezile care au determinat-o.

Recurentul a afirmat că, ședința de judecată a avut loc în lipsa sa și a reprezentantului său, fără a examina cererile depuse, ceea ce determină incidența motivului de casare a hotărârii primei instanțe. Astfel, nu a cunoscut despre adoptarea hotărârii, motivele admiterii cererii de chemare în judecată și, respectiv, a fost lipsit de dreptul de formula în termen cererea de apel.

Soluția instanței de apel cu privire la încălcarea termenului de depunere a apelului contravine normelor de drept și este în contradicție cu circumstanțele cauzei. La momentul depunerii cererii privind eliberarea hotărârii motivate, deja a manifestat dezacordul cu aceasta, deși, nu a numit-o cerere de apel. Prin cererea de apel nemotivată a solicitat emiterea hotărârii motivate. Apelul este mijlocul procesual prin care partea nemulțumită de hotărârea primei instanțe, solicită instanței superioare, în condițiile prevăzute de lege, reformarea hotărârii atacate ori anularea acesteia. Dacă cererea nu întrunește condițiile de fond și de formă, ori nu este achitată taxa de stat, judecătorul instanței de apel nu dă curs cererii, acordând

apelantului un termen pentru lichidarea neajunsurilor. Dacă le va înlătura în termen, apelul se va considera depus la data prezentării ei inițiale. În caz contrar, instanța restituie cererea de apel.

La adoptarea soluției de nerepunere în termen, instanța de apel și-a motivat concluziile prin dispoziție art. 369 alin. (1) lit. b) din Codul de procedură civilă. Încheierea instanței de apel este în contradicție cu circumstanțele cauzei și există motive justificate pentru încălcarea acestui termen, fără a lua în considerare că instanța de fond a purces la examinarea cauzei, însă nu a soluționat cererea de amânare și nu a informat părțile interesate despre data și ora efectivă a ședinței de judecată. Astfel, instanța de fond a creat un mediu în care nu și-a putut exercita dreptul fundamental la apărare și să-și prezinte punctul de vedere. Omisiunea din partea instanței de apel a avut un impact grav asupra drepturilor sale procesuale, afectând corectitudinea procesului și conducând la o hotărâre ce poate fi considerată nevalidă, din cauza nerespectării procedurilor legale. La fel, nu a fost informat corespunzător despre hotărârea instanței de fond și modul de contestare. Argumente ignorate neîntemeiat de instanța de apel, care a menținut o hotărâre adoptată cu încălcarea dreptului la un proces echitabil.

Copia recursului a fost expediată intimatului, prin scrisoarea datată cu 17 noiembrie 2023 (f.d.68).

În conformitate cu art. 425 din Codul de procedură civilă, termenul de declarare a recursului împotriva încheierii este de 15 zile de la comunicarea încheierii.

Instanța de apel a emis încheierea la data de 12 octombrie 2023, iar cererea de recurs a fost depusă la data de 03 noiembrie 2023.

Materialele cauzei atestă expedierea copiei încheierii instanței de apel către participanții la proces la 20 octombrie 2023, inclusiv prin intermediul poștei electronice (f.d.61-61 verso). Astfel, recursul este declarat în termen.

Examinând prin prisma argumentelor invocate și a materialelor din dosar, coroborate cu normele de drept pertinente speței, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul declarat urmează a fi respins, cu menținerea încheierii contestate, din motivele ce succed.

În conformitate cu art. 426 alin. (3) din Codul de procedură civilă, recursul împotriva încheierii se examinează în termen de 2 luni într-un complet din 3 judecători, pe baza copiei certificate sau electronice a dosarului, pe baza recursului și a referinței la recurs, fără examinarea admisibilității și fără participarea părților.

În temeiul art. 427 lit. a) din Codul de procedură civilă, instanța de recurs, după ce examinează recursul împotriva încheierii, este în drept să respingă recursul și să mențină încheierea.

Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție relevă că, hotărârea din 06 aprilie 2023 a Judecătoriei Bălți, sediul Central, a fost contestată la data de 12 iulie 2023, cu apel de către Ruslan Grier, care a solicitat și repunerea în termenul de apel (f.d.44-46).

În conformitate cu art. 110 din Codul de procedură civilă, termen de procedură este intervalul, stabilit de lege sau de judecată (judecător), în interiorul căruia instanța (judecătorul), participanții la proces și alte persoane legate de activitatea instanței trebuie să îndeplinească anumite acte de procedură ori să încheie un ansamblu de acte.

În corespundere cu prevederile art. 362 alin. (1), (3) din Codul de procedură civilă, termenul de declarare a apelului este de 30 de zile de la data pronunțării dispozitivului hotărârii, dacă legea nu prevede altfel. Repunerea în termen de apel se face de către instanța de apel în cazurile și în ordinea prevăzute de art.116.

Instanța de apel, prin încheierea din 12 octombrie 2023, în temeiul art. 369 alin. (1) lit. b) din Codul de procedură civilă, a refuzat repunerea în termen a apelului declarat de Ruslan Grier. A restituit cererea de apel depusă de Ruslan Grier împotriva hotărârii din 06 aprilie 2023 a Judecătorei Bălți, sediul Central, ca fiind tardivă (f.d.57-60).

În virtutea art. 369 alin. (1) lit. b) din Codul de procedură civilă, instanța de apel restituie, printr-o încheiere, cererea dacă apelul a fost depus în afara termenului legal, iar apelantul nu solicită repunerea în termen sau instanța de apel a refuzat să efectueze repunerea în termen.

Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție apreciază ca fiind corectă concluzia instanței de apel privind refuzul repunerii în termenul de apel cu restituirea apelului ca fiind înaintat tardiv.

În conformitate cu art. 116 alin. (1), (3), (4) din Codul de procedură civilă, persoanele care, din motive întemeiate, au omis termenul de îndeplinire a unui act de procedură pot fi repuse în termen de către instanță. La cererea de repunere în termen se anexează probele ce dovedesc imposibilitatea îndeplinirii actului. Totodată, trebuie efectuat actul de procedură care nu a fost îndeplinit în termen (să fie depusă cererea, să fie prezentate documentele respective etc.). Repunerea în termen nu poate fi dispusă decât în cazul în care partea și-a exercitat dreptul la acțiune înainte de împlinirea termenului de 30 de zile, calculat din ziua în care a cunoscut sau trebuia să cunoască încetarea motivelor care justifică depășirea termenului de procedură.

Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție precizează că, avocatul recurentului, în esență, în recursul declarat a invocat despre examinarea cauzei în lipsa sa și a pârâtului/recurent, neexaminarea cererii de amânare, neînștiințarea despre data și ora ședinței de judecată și necomunicarea corespunzătoare a hotărârii primei instanțe și modul de contestare a acesteia.

La acest capitol, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție precizează că, din materialele cauzei rezultă că, la data de 17 martie 2023 (f.d.21), în adresa pârâtului a fost expediată copia încheierii din 16 martie 2023 a Judecătorei Bălți, sediul Central, prin care a fost acceptată spre examinare cerere de chemare în judecată (f.d.17), împreună cu copia acțiunii înaintate de Ghenadi Rusu, cu scrisoare recomandată, recepționată conform avizului de recepție de către pârât, la data de 24 martie 2023 (f.d.22). Atât în încheierea menționată, cât și în citație, era reflectată data și ora ședinței de judecată, 06 aprilie 2023, ora 12:30, la care ultimul nu s-a prezentat.

În atare circumstanțe, decade argumentul avocatului recurentului privind lipsa informării despre data și ora ședinței de judecată de către prima instanță.

Totodată, deși, recurentul a pretins că nu i-a fost comunicat corespunzător hotărârea primei instanțe și modul de contestare a acesteia, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție notează că, prin scrisoarea datată cu 07 aprilie 2023 (f.d.28), în temeiul art. 236 alin.(4) din Codul de procedură civilă, pârâtului i-a fost expediată copia dispozitivului hotărârii judecătorești din 06 aprilie 2023,

recepționată de către ultimul la data de 14 aprilie 2023, conform avizului de recepție (f.d.35). Respectiv, alegația recurentului referitor la necomunicarea corespunzătoare a hotărârii primei instanțe și modul de contestare este neîntemeiată.

În această succesiune logică, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție relevă că, pârâțul/recurent a avut posibilitate de a depune cererea de apel împotriva hotărârii primei instanțe din 06 aprilie 2023, în interiorul termenului de 30 de zile, de la data pronunțării dispozitivului hotărârii judecătorești.

Referitor la argumentul avocatului recurentului precum că, prin depunerea cererii de eliberare a hotărârii motivate, deși, nu era denumită cerere de apel, și-a exprimat dezacordul cu hotărârea primei instanțe, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție menționează că, legislația în vigoare stabilește că hotărârea primei instanțe se contestă cu apel. Astfel, cererea de eliberare a hotărârii motivate înaintată la 27 aprilie 2023 de către Ruslan Grier, nu poate fi calificată ca o cerere de apel, chiar și în condițiile în care ar presupune intenția ulterioară a pârâțului de a contesta hotărârea judecătorească.

În context, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție apreciază ca fiind relevantă constatarea instanței de apel precum că, dacă Ruslan Grier nu cunoștea faptul că cererea de eliberare a hotărârii motivate nu este un apel, având în vedere apelarea la serviciile avocatului Rodica Cojocar la data de 02 mai 2023, conform mandatului avocațial (f.d.37), până la data expirării termenului de apel de 30 de zile de la data pronunțării dispozitivului hotărârii judecătorești, partea apelantă avea posibilitatea depunerii unui apel nemotivat.

De altfel, art. 365 alin.(1) din Codul de procedură civilă prevede cuprinsul cererii de apel, și anume, în cererea de apel se indică: a) instanța căreia îi este adresat apelul; b) numele sau denumirea, domiciliul sau sediul apelantului, calitatea lui procedurală; c) hotărârea atacată, instanța care a emis-o, completul de judecată, data emiterii; d) motivele de fapt și de drept pe care se întemeiază apelul; e) probele invocate în susținerea apelului; f) solicitarea apelantului; g) numele și domiciliul martorilor, dacă se cere a fi citați în apel; h) documentele ce se anexează.

În sensul art. 365 alin. (1¹) din Codul de procedură civilă, elementele cererii de apel prevăzute la alin.(1) lit.d), e) și h) pot fi incluse într-o cerere de apel suplimentară depusă după data întocmirii hotărârii integrale.

Subsecvent, materialele cauzei atestă că, cererea de apel împotriva hotărârii judecătorești din 06 aprilie 2023 a fost depusă de către Ruslan Grier doar la data de 12 iulie 2023 (f.d.44-46), cu omiterea termenului de apel. Or, pârâțul/recurent nu a fost lipsit de dreptul de a depune un apel inițial, care ulterior putea fi suplimentat în temeiul art. 365 alin. (1¹) din Codul de procedură civilă.

Totodată, în virtutea art. 75 alin. (4) din Codul de procedură civilă, actele procedurale efectuate de reprezentant în limitele împuternicirilor sale sunt obligatorii pentru persoana reprezentată în măsura în care ele ar fi fost efectuate de ea însăși. Culpă reprezentantului este echivalentă culpei părții.

În altă ordine de idei, pornind de la circumstanțele reliefate anterior, în situația în care apelantul/recurent a avut posibilitatea de a depune cererea de apel în interiorul termenului stabilit de legiuitor, ceea ce nu a realizat la caz, nu este relevant nici argumentul privind neexaminarea cererii de amânare adresată

instanței de fond, or, această pretinsă omisiune putea fi verificată și apreciată doar la examinarea cererii de apel în fond, însă nu la etapa soluționării chestiunii punerii pe rol a cererii de apel.

În virtutea art. 113 din Codul de procedură civilă, dreptul de a efectua actul de procedură încetează odată cu expirarea termenului prevăzut de lege ori stabilit de instanța de judecată. Nerespectarea termenului atrage după sine decăderea din dreptul de a efectua actul de procedură, dacă legea nu prevede altfel.

Având în vedere că, apelul împotriva hotărârii primei instanțe a fost depus cu omiterea termenului prevăzut de lege, instanța de apel întemeiat a conchis că cererea de apel urmează a fi restituită ca fiind depusă tardiv.

Partea are obligația de a se folosi cu bună-credință de drepturile sale procedurale în conformitate cu prevederile art. 56 alin.(3), art. 61 alin.(1) din Codul de procedură civilă.

Părțile antrenate într-un proces, trebuie să se comporte cu bună credință în raport cu drepturile procedurale conferite de legislator și trebuie să urmărească cu bună-credință desfășurarea procesului, remarcă sugerată și de jurisprudența CtEDO. Jurisprudența constantă a CtEDO a stabilit că, revine primordial celor interesați să depună orice diligență pentru protejarea propriilor interese (a se vedea cauza Teuschler v. Germania (dec.), 47636/99, 04 octombrie 2001; cauza Agapito Maestre Sanchez v. Spania, 29608/02, 04 mai 2004).

În situația în care materialele cauzei atestă că, instanța de judecată și-a onorat obligația de a înștiința pârâtul despre litigiul aflat pe rol, se confirmă ipoteza instanței de apel, care justificat a reținut că apelantul a omis termenul de contestare cu apel, iar alegațiile redată în recurs nu justifică omiterea termenului de apel, precum nici nu pot fi imputate instanței de judecată.

Prin prisma respectării dreptului la un proces echitabil, inclusiv dreptul de acces liber la justiție, garantat de art. 6 § 1 din Convenția pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, art. 20 din Constituția Republicii Moldova și art. 5 din Codul de procedură civilă, promovat în jurisprudența CtEDO, precum și dreptul la un recurs efectiv garantat de art.13 din Convenție, circumstanțele relatate denotă că recurentul și-a neglijat posibilitatea de valorificare a drepturilor procedurale în modul și termenul stabilit de legiuitor.

Art. 10 alin. (1), (3) din Codul de procedură civilă statuează că, sancțiunile procedurale sunt urmările nefavorabile, stabilite de normele de drept procedural civil, care survin pentru subiectul obligat în raport procedural în caz de neîndeplinire sau de îndeplinire defectuoasă a unui act de procedură, precum și în caz de exercitare abuzivă a unui drept procedural. Sancțiunile procedurale vizează atât actele de procedură ale instanței judecătorești, ale participanților la proces, cât și ale persoanelor legate de activitatea acestora și, în funcție de prevederile legii, constau în anularea actului procedural defectuos, în decăderea din drepturi pentru neîndeplinire în termen a actului de procedură, în obligația de a completa sau a refăce actul îndeplinit cu nerespectarea legii, în restabilirea în drepturile încălcate, în aplicarea amenzii judecătorești, în alte măsuri prevăzute de lege.

În corolar, instanța de apel corect a restituit în temeiul art. 369 alin. (1) lit. b) din Codul de procedură civilă cererea de apel, ca fiind depusă în afara termenului legal. Or, instanța de apel justificat a conchis că, motivul invocat de Ruslan Grier referitor la omiterea termenului de declarare a apelului, nu este întemeiat, având în

vedere recepționarea de către Ruslan Grier, la data de 14 aprilie 2023 a dispozitivului hotărârii judecătorești din 06 aprilie 2023, iar motivele omiterii termenului sunt imputabile apelantului.

Prin impunerea unor termene limite în vederea valorificării drepturilor pretinse a fi lezate se urmărește o bună administrare a justiției și asigurarea securității raporturilor juridice.

Din considerentele redată, recursul declarat, urmează a fi respins cu menținerea încheierii contestate.

În conformitate cu art. 427 lit. a), art. 428 din Codul de procedură civilă, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e:

Se respinge recursul declarat de Ruslan Grier, reprezentat de avocatul Rodica Cojocar.

Se menține încheierea din 12 octombrie 2023 a Curții de Apel Bălți, în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Ghenadi Rusu împotriva lui Ruslan Grier cu privire la încasarea datoriei, dobânzii de întârziere, repararea prejudiciului moral și compensarea cheltuielilor de judecată.

Decizia este irevocabilă.

Președinte, judecător

Stela Procopciuc

Judecători

Oxana Parfeni

Mariana Ursachi